

GLAGOLJICA JE OVE GODINE PROGLAŠENA NEMATERIJALNOM KULTURNOM BAŠTINOM

vineri, 11 decembrie 2015

Ve ina vas,
dragi itatelji, koji ste bili u Zagrebu i ulazili u Zagreba ku katedralu mogli
ste vidjeti s desne strane, ispod velikog križa na zidu, teksta na pomalo
neobi nom pismu.

Rije

je o glagoljici, staroslavenskom pismu, koja je ove godine proglašena
nematerijalnim dobrom.

Glagoljica

je nastala sredinom 9. st., koje se u hrvatskim krajevima zadržalo sve do 19.
st. Ve po etkom 16. st. sve je više potiskuje latinica. Autorima ovog pisma
smatraju se bra a iril i Metod, bizantski redovnici iz Soluna. iril (pravim
imenom Konstantin) na osnovi jezika makedonskih Slavena iz okolice Soluna
sastavio je prilago eno pismo i prevodio crkvene knjige.

Ime

pisma dolazi od staroslavenske rije i glagolati
što zna i “govoriti”. Na obredima je tekstove itao sve enik glagoljaš;
a sam termin glagoljski poznat je još iz 16. stolje a, premda je ime za
glagoljicu iskovano tek u 19. stolje u. Stolje ima su irilica i glagoljica
jedna drugoj posu ivale ime. Novogorodski sve enik Upry Lihi 1047. godine
zapisao je u svojim Proro kim knjigama s tuma enjem da su knjige prepisane iz kurilovice. Budu i
da su same knjige napisane na irilici, logi no je da se naziv kurilovica
odnosi na samu glagoljicu. U dubrova kim dokumentima iz 15. i 16. stolje a
popovi glagoljaši nazivaju sepresbyteri chiurilice. Tako er, Polji ani svoju
irilicu nazivaju glagoljicom, stoga je vidljivo miješanje imena tijekom
povijesti.

O

postanku glagoljice danas postoje mnoge teorije. Po dr. Darku Žubrini u postoje
oko 42 teorije o postanku glagoljice, od ozbiljnih i vjerojatnih do onih
potpuno nevjerojatnih. Danas je uglavnom prihva ena teorija Isaaca Taylora i
Vatroslava Jagi a (Taylor-Jagi eva teorija) koji smatraju da je glagoljica
nastala prema gr kome alfabetu, iako ona nije ni jedina ni potpuno
vjerodostojna.

Kada

su Hrvati stigli na prostore današnje Hrvatske, nisu imali svoga pisma.
Svjetovni i crkveni dostojanstvenici, knezovi i biskupi, dakle manji broj
školovanih ljudi, pisao je latinskim jezikom koji se bilježi latinicom.

Iz

tih najranijih sa uvani su brojni spomenici pisani na latinici i na latinskom
jeziku. Oni svjedo e da su pismeni Hrvati u prvim stolje ima svoga boravka na
današnjem tlu pisali jezikom zapadne civilizacije - latinskim.

Latinski

jezik dugo je bio jezik službene komunikacije Hrvata. ak i nakon prevlasti

hrvatskoga jezika u pismenosti i književnosti u Hrvatskoj su usporedno s hrvatskima pisani i vrlo vrijedni latinski pravni, diplomatski, znanstveni, književni i drugi tekstovi, osobito od 14. do polovice 19. st. Latinskim se jezikom govorilo u Hrvatskom saboru do 1847. kada je hrvatski jezik na prijedlog Ivana Kukuljevića a Saksinskog proglašen je službenim jezikom.

Oni

koji nisu znali latinski jezik i latinicu, svjedoči rnorizac Hrabar, služili su se rtami i rezami, tj. nekom vrstom tzv. runskog pisma.

U

crkvenoslavenske tekstove postupno su ulazili hrvatski glasovi, oblici i riječi pa su ti staroslavenski tekstovi postajali sve bliži tadašnjem narodnom hrvatskom govoru. Uskoro su i na hrvatskome jeziku pisani tekstovi, u kojima je ostao tek pokoji trag staroslavenštine.

iril

je htio premostiti jaz između u zapadne i istočne crkve. U jesen 867. u Mlecima pred svećenstvom zagovarao je pravo na ispovijedanje vjere na slavenskom jeziku i pismu. Tu je postigao znatan uspjeh: već je sljedeće godine papa Hadrijan II. odobrio glagoljicu bogoslužje - tj. uporabu slavenskih jezika i glagoljice. U vrijeme kad je cijela sjeverna i zapadna Europa u bogoslužju koristila samo latinski, bio je to doista velik uspjeh. Nakon irilove smrti, za glagoljicu i irilova brata Metoda zauzeo se i papa Ivan VIII. te pohvalio

sve enike glagoljice, koji poučavaju vjeru na materinskom jeziku.

Glagolji ka

slova mogla su biti obla i uglata. Danas se pretpostavlja, da je proces tekao od obla preko poluobla do uglata, no pitanje prvenstva vrste glagoljice još nije utvrđeno. Na našem je prostorima obla glagoljica postala uglatom, stoga se esto naziva i hrvatskom glagoljicom.

OBLA I UGLATA GLAGOLJICA

Glagolji ko

pismo naziva se azbuka zbog po etnih dvaju grafema - az i buki.

Svako

slovo ima ime: az, buki, vidi, glagole, dobro, jest, živite i tako redom. Nazivi prvih desetak slova, poredanih u svoj azbu ni slijed, daju smislenu rečenicu: »Az buki vidi glagole dobro jest živite zelo zemlja...« Prilagođena o ekivanjima današnjeg itatelja, ta se rečenica ita na sljedeći način: »Ja, koji slova znam, govorim da je dobro živjeti na zemlji...«

Osim

toga, svako je slovo imalo brojnu vrijednost. Da bi se u rečenicu zapisu neko slovo italo kao broj, autor je upotrijebio itatelja da tako postupi posebnom crticom (titlom) iznad samog slova ili pak to kom ispred i iza slova.

Kako

bi se glagoljica o uvala i promovirala organiziraju se te ajevi u enja za djecu i odrasle te natje aji. O jednom takvom natje aju za djecu pisat emo u sljede em broju.

Maria Lacchici